Perustuslakivaliokunta 9.10.2020 klo 8.00

Lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle ravintolatoiminnan rajoittamista koskevasta tartuntatautilain muutoksesta (HE 139/2020 vp laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta)

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa ravintolatoiminnan rajoituksia koskevasta tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä. Kyseessä on ns. väliaikaisten rajoitussäännösten (tartuntatautilain 58 a § ja 58 b §) jatkoesitys. Sitä on arvioitava aivan erityisesti vasten sitä perustuslakivaliokunnan lausuntoa (PeVL 14/2020 vp), jossa valiokunta arvioi nyt voimassa olevien tartuntatautilain 58 a §:n ja 58 b §:n säätämistä.

Ravintolatoiminnan rajoitusten tarkoituksena on hallituksen esityksessä todetulla tavalla turvata jokaisen oikeus elämään (PL 7 §), jokaisen oikeus välttämättömään huolenpitoon (PL 19.1 §) sekä julkisen vallan velvollisuus turvata riittävät terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä (PL 19.3 §). Näitä perusteita perustuslakivaliokunta on pitänyt (PeVL 14/2020 vp) perusoikeusjärjestelmän kannalta erittäin painavina perusteina, jotka oikeuttavat yleisellä tasolla tarkastellen esitetyn elinkeinotoimintaan puuttuvan sääntelyn, kun asiaa tarkastellaan Suomessa vallitsevaa COVID-19 epidemiaa koskevan epidemiologisen tiedon pohjalta. Kun perustuslakivaliokunnan hiljan antaman lausunnon perusteella sääntelyllä on selvästi hyväksyttävät perusteet, en arvioi nyt tarkemmin kaikkia perusoikeusrajoitusten hyväksyttävyyteen liittyviä yleisiä kysymyksiä, sillä ne ovat olleet jo perustuslakivaliokunnan arvioitavana. Siirryn seuraavaksi esittämään yksityiskohtaisia huomioita.

Sääntelymallin hyväksyttävyys ja rajoitusten oikeasuhtaisuus

Tartuntatautilain tarkoituksena on muodostaa pysyväisluonteinen lainsäädäntöpohja yleisvaarallisten tartuntatautien torjunnalle. Laki on laadittu siten, että sitä voidaan soveltaa erityyppisiin tartuntatauteihin (ebolasta keuhkotuberkuloosiin) eikä COVID-19-tautia aiheuttava koronavirus sinällään ole mitenkään erityinen tauti muiden tartuntatautien johdossa, vaikka se onkin vuonna 2020 aiheuttanut pandemian. Se on käsitykseni mukaan samaten yleisvaarallisiksi tartuntataudeiksi asetuksella todettujen SARSin ja MERSin tyyppinen poiketen esimerkiksi ebolasta suhteessa vähäisemmän yleisvaarallisuutensa (ebolan laajassa torjunnassa tarvitsee siirtyä hyvin nopeasti valmiuslain keinovalikoimaan) ja keuhkotuberkuloosista heikomman hoidettavuutensa johdosta. Vaarallisen taudista tekee juuri se, ettei sitä kyetä tällä hetkellä hoitamaan hyvin, jolloin vakavasta tautimuodosta voi muodostua tappava ja terveydenhuoltojärjestelmää kuormittava. Koronavirusepidemian kestoa ei tunneta. On hallituksen esityksenkin ilmentämän tietoperustan

pohjalta oletettavaa viruksen olevan keskuudessamme suhteellisen pitkään. Ymmärrykseni mukaan epidemiologeilla ei ole antaa edes pitkän aikavälin sääennusteen osumatarkkuutta vastaavalla tiedon tasolla vastausta koronavirusepidemian kestoon, vaikka toki ponnistelut sen katkaisemiseksi ovat globaalisti mittavat. Tässä tilanteessa tartuntatautilain pistemäistä muuttamista juuri covid-19 tautiin räätälöidyin toimin on vaikea pitää tarkoituksenmukaisimpana sääntelystrategiana, jos asiaa tarkastellaan terveydenhuolto-oikeuden, kansanterveystyön ja terveysturvallisuuden yleisessä sääntelykehikossa.

Tartuntatautien torjunta pitäisi pyrkiä muutoin kuin aivan poikkeuksellisissa tilanteissa, jollaista keväällä 2020 kiistatta elettiin, järjestämään yleisesti kaikkiin yleisvaarallisiin tartuntatauteihin sovellettavin ja pysyväisluonteisesti voimassa olevin säännöksin (esim. voimassa olevan tartuntatautilain 58 §:n mukaisesti). Muutoin tartuntatautilain yleisvaarallisen tartuntataudin torjuntaan käytettävän normaalin sääntelyn ja perustuslain 23 §:n kautta jäsentyvän varsinaisen hätätilaoikeudellisen sääntelyn (poikkeusolosääntelyn) väliin uhkaa muodostua ns. pienoispoikkeusoloiksi kutsuttava sääntelytaso, joka ilmentää Giorgio Agambenin käsittein ns. normaalioloihin rakenteistuneita poikkeusoloja (ns. pysyvää poikkeustilaa, jollaiseksi esimerkiksi terrorisminvastainen sääntely monissa maissa 2000-luvulla muodostui). Nähdäkseni perustuslakivaliokunnan olisi hätätilaoikeudellisen sääntelyn selkeyden sekä normaaliolojen ja poikkeusolojen käsitteellisen selkeyden vaalimiseksi määrätietoisesti pyrittävä estämään tällaisen sääntelytason syntyminen. Siksi perustuslakivaliokunnan tulisi suhtautua lähtökohtaisesti ja yleisellä tasolla erittäin torjuvasti sellaiseen tartuntatautilainsäädännön kehittämissuuntaan, jota käsillä oleva esitys ilmentää, vaikka käytännölliset seikat saattavat yksittäistapauksellisesti (kuten esimerkiksi nyt käsiteltävänä olevaa esitystä arvioitaessa) puoltaa esityksen hyväksymistä.

On toki totta, että arvioitavan sääntelyn välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta merkitystä on sillä, että ehdotetun lain on tarkoitettu olevan voimassa väliaikaisesti, helmikuun 2021 loppuun asti. Toisaalta kun epidemian arvioidaan jatkuvan edelleen mahdollisesti vuoroin kiihtyen ja laantuen ainakin siihen saakka, kun väestön tehokkaiden rokotusten arvioidaan toteutuvan eikä tätä ajankohtaa tällä hetkellä tiedetä, on lähdettävä siitä, että käsillä olevan sääntelyn jatkaminen nyt esitetyn ajanjakson jälkeenkin on pikemminkin mahdollista kuin mahdotonta. Tässä tilanteessa sääntelyn määräaikaisuuden luonne sen hyväksyttävyyden kriteerinä nähdäkseni liudentuu. Niinpä yhtäältä ehdotetun lain voimassaoloaika on huomattavan pitkä verrattuna siihen, että valmiuslain toimivaltuuksien käyttämisestä on päätetty kuukaudeksi tai puoleksitoista kuukaudeksi kerrallaan, ja toisaalta valittu sääntelystrategia on sellainen, että määräaikaisuuden avulla on ajettu ja nyt ylläpidetään sellaista sääntelymallia, jota ei todennäköisesti hyväksyttäisi pysyväisluonteiseksi sääntelyksi. Nähdäkseni perustuslakivaliokunnan on kiinnitettävä asiaan nyt vielä vakavammin huomiota kuin se teki toukokuussa antamassaan lausunnossa arvioidessaan sääntelyn oikeasuhteisuutta.

Käsillä olevan esityksen arviointia vaikeuttaa se, että esityksessä ei nähdäkseni edes yritetä tuoda esiin sellaisia perusteita, jotka tukevat sääntelyn nyt esitettyä kestoa. Päinvastoin esityksessä kerrotaan, kuinka sosiaali- ja

terveysministeriö on valmistellut tartuntatautilain muuttamista koskevan hallituksen esityksen, jonka yhteydessä on tarkoitus ehdottaa kesään 2021 saakka voimassa olevia väliaikaisia säännöksiä eri elinkeinotoimintaan käytettävien tilojen määräaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Näitä muutoksia koskeva hallituksen esitys annettaneen eduskunnalle lokakuussa 2020. Tähän esitykseen liittyen on valmisteltu myös ravitsemistoiminnan rajoituksia koskevia säännöksiä samalle ajalle. Pidän ongelmallisena esityksen hyväksyttävyyden ja oikeasuhteisuuden arvioinnin kannalta, että rajoitusten ajallinen ulottuminen ja esityksen suhde tartuntatautilain sääntelyn yleiseen kehittämiseen jää tällä tavalla hämyisäksi.

Erilaisia elinkeinoja harjoittavien yhdenvertainen kohtelu

Perustuslain suojaamaan elinkeinotoimintaan on keväästä 2020 alkaen puututtu hyvin erilaisin sääntelyinstrumentein. Pidän perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyn näkökulmasta ongelmallisena, että ravintolatoimintaa harjoittavien yrittäjien elinkeinon harjoittamiseen puuttuvaa sääntelyä on jäsennetty eri tavoin kuin esimerkiksi tapahtumateollisuuden alueella toimivien yrittäjien elinkeinon harjoittamiseen puuttuvaa sääntelyä. Pidän ongelmallisena, että käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä ylläpidetään ja jatketaan tätä elinkeinonharjoittajien eriarvoista kohtelua, johon on liitetty myös elinkeinonharjoittajien eriarvoinen kohtelu rajoitussääntelyn aiheuttamia taloudellisia haittoja kompensoitaessa. Se seikka, että esimerkiksi yleisötilaisuuksien kieltämisestä on säädetty ennen koronavirusepidemian puhkeamista ja ravintolatoiminnan rajoituksista sen jälkeen, ei ole nähdäkseni perustuslain 6 §:n näkökulmasta hyväksyttävä peruste kohdella muutoin kuin korkeintaan hyvin lyhytaikaisesti (mistä keväällä 2020 saattoi olla kyse, mutta mistä ei enää voi olla kyse) tapahtumateollisuuden elinkeinoja harjoittavia eri tavoin kuin ravintolaelinkeinon harjoittajia. Ne perusteet, joilla tätä epäyhdenvertaisuutta on voitu pitää hyväksyttävänä koronaepidemian ensimmäisinä kuukausina, ovat ohentuneet ja tulevat ohentumaan edelleen.

Edellä sanottu asettaa kyseenalaiseksi sen elinkeinotoimintaan kohdistuvien rajoitusten sääntelymallin, joka on keväällä 2020 omaksuttu ja jota tartuntatautilain muuttamista koskevissa hallituksen esityksissä vaikutetaan edelleen harjoitettavan. Se mitä edellä totesin esimerkkinä tapahtumateollisuuden elinkeinoja harjoittavien kohtelusta pätee myös useita muita elinkeinoja harjoittaviin, joiden luettelemista tässä en pidä kuitenkaan hallituksen esityksen arvioinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisena.

Katson, että perustuslakivaliokunnan tulee ponnekkaasti ohjata valtioneuvostoa valmistelemaan tartuntatautien torjuntaa koskeva lainsäädäntö jatkossa siten, että erilaisia elinkeinoja harjoittavia kohdellaan yhdenvertaisesti, jollei erilaiseen kohteluun ole esitettävissä hyväksyttävää syytä.

Kiinnitän huomion myös siihen, että epidemian leviämistä ja torjuntaa koskevan epidemiologisen ymmärryksen perusteella olisi mahdollista ja siten perusoikeusjärjestelmän kannalta myös hyväksyttävämpää laatia vielä täsmällisempiä rajoituksia kuin esimerkiksi tylpästi kaikkeen ravintolatoimintaan kohdistuvia

rajoituksia. Hallituksen esityksen perusteluissa kiinnitetään erityistä huomiota ravitsemisliikkeissä tapahtuvaan alkoholinkäyttöön ja päihtymyksen vaikutukseen epidemian estämisen varotoimien laiminlyönneissä. Jo tältä pohjalta vaikuttaa, että hallitus on tunnistanut sen, ettei kaikella ravintolatoiminnalla ole samanlaista merkitystä epidemian leviämiselle – toisin sanoen hallitus on tunnistanut epidemian leviävän eri tavoin erilaisissa ravintoloissa. Koska elinkeinotoiminnan rajoituksien on oltava mahdollisimman täsmällisiä ja tarkkarajaisia, rajoitussääntelyn tulisi olla sellaista, että se mahdollistaa rajoitusten kohdistamisen mahdollisimman täsmällisesti ja tarkasti sellaiseen elinkeinotoimintaan, jonka rajoittaminen tosiasiallisesti rajoittaa epidemian leviämistä. Kääntäen lainsäätäjällä on velvollisuus varmistua, että sääntelyä kyetään soveltamaan siten, ettei sen piirissä ole sellaista elinkeinotoimintaa, jonka rajoittamisella ei ole merkittävää vaikutusta epidemian hallintaan. Perusoikeusrajoituksia ei saa ylläpitää varmuudenvuoksi.

Kiinnitänkin perustuslakivaliokunnan huomion siihen, että esimerkiksi koulujen ja yleisötilaisuuksien kohdalla tartuntatautilaki (esim. 58 §) mahdollistaa hyvin täsmällisten rajoitusten säätämisen – ja samalla edellyttää viranomaisilta täsmällistä rajoitusten välttämättömyyden arviointia paikallisella ja alueellisella tasolla. Nyt käsiteltävänä oleva esitys ei tältä osin rakennu tartuntatautilain yleisille lähtökohdille. Tiedän kyllä, että koronavirusepidemiaa on aluehallintovirastojen toimesta hallittu hyvin tylpillä esimerkiksi yleisötilaisuuksiin yleisesti kohdistuneilla tartuntatautilain 58 §:n mukaisilla rajoitustoimilla. Pidän tällaisia tylppiä rajoitustoimia kuitenkin lähtökohtaisesti tartuntatautilain 58 §:n virheellisenä soveltamistapana, joka on voinut kenties olla käytännön näkökohtien vuoksi hyväksyttävää keväällä 2020 Suomessa vallinneissa olosuhteissa, mutta jota ei voi enää pitää hyväksyttävänä.

”Ravintolaturismin” hillintä

Hallituksen esitystä perustellaan muun muassa sillä, että ”ravintolaturismi” olisi omiaan levittämään tartuntatautia vakavamman epidemian alueilta paremman tilanteen alueille. Esityksessä ei kuitenkaan tarkemmin tuoda ilmi, mihin ajatus ”ravintolaturismista” perustuu ja millaista ”ravintolaturismia” erilaisten sääntelyvaihtoehtojen ajatellaan eskaloivan tai hillitsevän. Kun kysymys on elinkeinotoimintaan syvälle kohdistuvasta perusoikeusrajoituksesta, jolla on erittäin merkittäviä taloudellisia vaikutuksia elinkeinonharjoittajille, hallituksen tulisi esittää vakuuttavampaa tietoperustaa vaikutuksista eikä vain maalata ilmaan ”ravintolaturismin” kaltaista uhkaskenaariota.

Hallituksen esityksen yhtenä perusteluna mainitaan, että sääntely on pyritty rakentamaan siten, ettei se suuntaa asiakkaiden palvelukysyntää alueelta toiselle. En pidä argumenttia perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävänä. Kiinnitän tässä yhteydessä perustuslakivaliokunnan huomion siihen, ettei tartuntatautilain rajoitustoimien kohdentamisessa saa ottaa huomioon asiakkaiden palvelukysynnän jollakin alueella pitämisen kaltaisia näkökohtia. Samoin kiinnitän perustuslakivaliokunnan huomion siihen, ettei perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntely suhtaudu lähtökohtaisesti suopeasti siihen, että lainsäätäjä suosii sellaisia

elinkeinonharjoittajia, joiden asiakaspohja tulee lähialueilta, suhteessa sellaisiin elinkeinonharjoittajiin, joiden asiakaspohja tulee etäämpää.

Lainsäätäjällä on tarvittaessa käytössä vahvojakin keinoja (esim. valmiuslain mukaiset liikkumisrajoitukset) rajoittaa tartuntataudin torjumiseksi ihmisten liikkumista maan sisällä. Niiden käyttö on kuitenkin vahvojen valtiosääntöisten lukkojen takana. Niin kauan kun näitä keinoja patoavia lukkoja ei avata, on kuitenkin lähdettävä siitä, että ihmisillä on vapaus liikkua maassa ja elinkeinonharjoittajilla on vapaus harjoittaa sellaista liiketoimintaa, joka perustuu ihmisten maansisäiseen liikkuvuuteen. Lainsäätäjän ei tule edes välillisesti ns. normaaliolojen lainsäädännöllä pyrkiä rajoittamaan tämän maansisäisen liikkumisvapauden käyttöä eikä elinkeinonharjoittajan vapautta rakentaa liiketoimintaansa halutessaan maansisäisen liikkumisen varaan.

Rajoitusten alueellinen kohdistuminen

Tartuntatautilain systematiikan mukaan yleisvaarallista tartuntatautia hallitaan rajoituksin, jotka ovat ensi sijassa paikallisia ja toissijaisesti alueellisia. Tartuntatautilain 58 § ei esimerkiksi tunne lainkaan valtakunnallisia rajoituksia, joten ne muodostuvat käytännössä alueellisten rajoitusten yhteisvaikutuksen kautta. Tästä näkökulmasta esitetyn 58a §:n valtakunnallisten rajoitusten lähtökohta istuu huonosti tartuntatautilain systematiikkaan.

Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomio tasavallan presidentin esittelyn 29.5.2020 istuntotapahtumaan. Vahvistettaessa nyt voimassaolevaa tartuntatautilain 58 a §:n muutosta oikeuskansleri jätti tasavallan presidentin päätöksenteon laillisuuden valvojan ominaisuudessa lausuman, jossa hän katsoi, että eduskunnan hyväksymän tartuntatautilain 58 a §:n 1 momentin asetuksenantovaltuuden sanamuodon voitaisiin hyväksytyn lain kokonaisuudesta irrotettuna katsoa merkitsevän sitä, että ravitsemisliikkeiden valtakunnalliset rajoitukset olisivat pääsääntö ja että rajoitusten välttämättömyyttä eri alueilla olisi arvioitava vain poikettaessa tästä pääsäännöstä. Tällainen tulkinta merkitsisi sitä, että laki ei olisi perustuslakivaliokunnan siitä antaman lausunnon mukainen.

Siihen asetuksenantovaltuutta koskevaan sääntelyratkaisuun, joka omaksuttiin tartuntatautilain 58a §:ään toukokuussa ja jota nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä esitetään jatkettavan, sisältyy siis jännite perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön kanssa. Pidän hyvin ongelmallisena, että perustuslakivaliokunnan lausunnosta on tartuntatautilain 58 a §:ää edellisen kerran sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltäessä irtaannuttu siten, että asiaa on jouduttu ns. paikkailemaan tasavallan presidentin esittelyssä oikeuskanslerin esittämällä lausumalla. Katsonkin, että asetuksenantovaltuutta olisi nyt muutettava siten, että perustuslakivaliokunnan aiempi lausunto tulisi aidosti huomioiduksi. Välttämättömyysedellytyksen tulee säädösperusteisesti ohjata päätöksentekoa alueellisesta soveltamisesta siten, ettei rajoituksia voida säätää tai pitää voimassa sellaisilla alueilla, joissa se ei ole tartuntatautitilanteen vuoksi välttämätöntä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kirjoitti toukokuussa mietinnössään hallituksen esittämän tartuntatautilain 58 a §:n kokonaan uudestaan. Se siirsi osan alunperin asetukseen kaavaillusta sisällöstä lain tasolle, kuten perustuslakivaliokunta oli edellyttänyt. Lisäksi se kirjoitti tavalla tai toisella jokaisen hallituksen esittämän virkkeen pykälään uudestaan. Yrittäessään muotoilla säädösperusteista kiinnekohtaa rajoitusten alueellisen kohdistamisen välttämättömyysedellytykselle sosiaali- ja terveysvaliokunta epäonnistui nähdäkseni perinpohjaisesti. Se muotoili 58a §:n erään virkkeen uudestaan näin:

> ”Jolleivat rajoitukset ole välttämättömiä koko maassa tartuntataudin leviämisen estämiseksi, valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset alueista, joilla kutakin velvoitetta ja rajoitusta sovelletaan.”

Tämä lause sisältyy siis myös nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen. Toukokuussa alun perin (eli silloisen hallituksen esityksen mukaan) alueista, joilla rajoituksia sovelletaan oli tarkoitus säätää asetuksella. Tällöin sellaisessa tilanteessa, jossa tällaista asetusta ei ole voimassa, rajoituksiakaan ei olisi sovellettu missään osassa maata. Nyt sosiaali- ja terveysvaliokunta käänsi asetelman, vaikka perustuslakivaliokunta ei sitä missään muodossa edellyttänyt. Tässä kohtaa tapahtui sosiaali- ja terveysvaliokunnan erehdys. Itse asiassa perustuslakivaliokunta nähdäkseni nimenomaan kielsi tällaisen. Oikeuskanslerin tasavallan presidentin esittelyssä esittämän lausuman perusteella tulkinta ei ole kuitenkaan välttämättä aivan näin jyrkkä, vaikka oikeuskanslerin lausuman olemassaolo implikoi hänen ajattelevan samansuuntaisesti. Tulkinnassa on otettava huomioon se, että käytännölliset näkökohdat puolsivat sitä, että laki oli muodossa tai toisessa saatava tartuntataudin torjumiseksi voimaan! Oikeuskanslerin voi nähdä tällöin tehneen ponnekkaan hätäjarrutuksen, jonka hän saattoi kuitenkin tehdä vain siten, että ajoneuvon ohjauskyky säilyi eli laki tuli vahvistetuksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisessa ja nyt hallituksen jälleen esittämässä muodossa, jos valtioneuvosto ei anna asetusta alueellisesta soveltamisalasta, rajoitukset ovat voimassa koko maassa. Ja – mikä pahempaa – tilanne, jossa vain osassa maata rajoituksia voimassa pitänyt asetus kumotaan, rajoituksia aletaan noudattaa suoraan lain nojalla koko maassa. Tällöin välttämättömyysedellytys toimii ikään kuin väärin päin, kun rajoitusten kokonaan poistamisen ehdoksi muodostuu se, että asetuksella erikseen säädetään, ettei rajoituksia ole voimassa missään osassa maata. Tässä eduskunnan ja valtioneuvoston toimijuuden – lain ja asetuksen – rooli kääntyy päälaelleen siitä, miten asian perusoikeuksien rajoitusedellytysoppien ja perustuslain 80 §:n mukaan pitäisi järjestyä.

Pidän hyvin tärkeänä, että perustuslakivaliokunta nyt korjaa tilanteen, joka johtuu siitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on toukokuussa tulkinnut perustuslakivaliokunnan lausuntoa ilmeisen väärin tai ainakin perusoikeuksien yleisten oppien kannalta hyvin ongelmallisella tavalla. Vaaliakseen kehittämiään perusoikeuksien yleisiä oppeja perustuslakivaliokunnan olisi nyt hyvä määrätietoisesti irtisanoutua

syntyneestä asetelmasta, jossa ns. käänteinen valttämättömyysedellytys sallitaan. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys sisältää (aivan kuten parhaillaan voimassa oleva tartuntatautilain 58 a §) perusoikeusjärjestelmän peruslähtökohtien kannalta aivan nurinkurisen säännöksen, jossa on käänteinen ”jolleivat rajoitukset ole välttämättömiä koko maassa” -rakenne. Tämä kääntää tartuntatautilain systematiikan ja itseasiassa koko perusoikeusrajoitusopin ytimessä olevan tarkasti rajattujen täsmärajoitusten pääsäännön tässä asiassa poikkeukseksi tehden tylpästä koko valtakunnallisten toimien poikkeuksesta tässä asiassa lain tason pääsäännön.

Katson, että hallituksen esitystä ei voida käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä ilman tartuntatautilain 58 a §:n korjaamista tältä osin.

Helsingissä 7. lokakuuta 2020

Pauli Rautiainen
julkisoikeuden apulaisprofessori
hyvinvointioikeuden ja valtiosääntöoikeuden dosentti